Це запозичення увійшло до активного словника української мови, і вже в 2013 р. було зафіксовано більше 120 його похідних, серед яких – прикметники *інтернетний, інтернетовий, неінтернетний*, іменники на позначення особи *інтернетівець, інтернетоман*, дієслова *інтернетизувати*, складні слова *інтернет-джерела, інтернет-ресурси, інтернет-мережа*. Функціонують також метафоричні конструкції з оцінною семантикою зі складником *інтернет*: *інтернет-сміття, інтернетрі, інтернет-помийниця*.

Для того, щоб спростити написання, у правописі 2019 року слова з компонентом *інтернет-* як елемента у складних іменниках, утворених з двох самостійних іменників без сполучного голосного звука, рекомендовано писати з дефісом і з малої літери (§ 36, п. 2). З малої літери пишемо слово й у покликаннях на джерела інформації: *з інтернету* (= з бібліотеки).

Якщо джерелом інформації є індивідуальні назви мереж, які матимуть при собі родові поняття, то тоді пишемо їх з великої літери і в лапках: соціальна мережа «Фейсбук», мережа «Твіттер». Авторське право на інформацію з інтернету уможливлюють покликання.

Тетяна Коць

КНИГА = КНИЖКА?

Таке просте і звичне слово «книга»… В освітній практиці, де все має бути виміряне за нормами сучасної літературної мови, виникає питання, чи це абсолютний синонім до слова «книжка». Яке ж слово головне?

Почнімо зі словникового академічного тлумачення (приклади подаємо власні).

КНИГА, и, ж, 1. Велика обсягом або важлива за змістом книжка (у 1 знач.). *Велика книга, церковні книги, навчальна книга*.

2. Зшиті в одну оправу аркуші паперу з якими-небудь записами. *Бухгалтерська книга, домова книга, книга обліку, книга реєстрації відвідувань, книга скарг і пропозицій* (СУМ, IV, с. 196).

КНИ́ЖКА и, ж. 1. Зброшурована в одне ціле й оправлена певна кількість (звичайно, понад 5) друкованих або рукописних аркушів. // Чималий обсягом твір, надрукований окремим виданням. *Письменному — книжка в руки* (М. Номис); *Безкоштовна доставка книжок по Україні*; *Тут ви можете купити книжки українською*.

2. Те саме, що кни́га 2. *Записна книжка*.

3. *перев. з означ.* Який-небудь документ у вигляді зшитих докупи аркушів з якимось текстом і місцем для офіційних відміток. *Трудова книжка*; *чекова книжка*.

4. Одна з великих частин літературного твору. // Окремий том зібрання творів, окремий номер великого за обсягом журналу. *Перша книжка роману «Хмельницький»*; *Книжка із серії «Улюбленим малюкам»*; *Книжка «Зібрання творів. Том 1» В. Стуса стане прекрасним доповненням домашньої бібліотеки*.

5. *анат.* Один із чотирьох відділів шлунка жуйних тварин, слизова оболонка якого утворює багато складок, що прилягають одна до одної (СУМ, IV, с. 197).

Якщо зіставити подані визначення, то можемо зробити висновок: 1) зброшуроване, оправлене видання прийнято називати і «книжка» (має бути «головним» словом, цій лексемі варто надавати перевагу в українськомовній практиці), і «книга»; 2) у спеціальному вжитку усталилися словосполучення *книга обліку, книга реєстрації, медична (санітарна) книжка*.

У сучасній видавничій практиці спостерігаємо переважне вживання слова «книга». У бібліографічних описах згідно ДСТУ 3582: 2013 запропоновано під скороченням «кн.» розуміти слова книга (книжка, книжечка): *Історія української літератури: в 6 т., 9* ***кн****. / Михайло Грушевський. Київ: Либідь, 1993–1995*.

Пор. також приклади повідомлень видавництв: *Купити серію книг у інтернет-магазині*; *Подарунковий комплект із 5 книг*; *Книга із серії «Книжка з доріжкою»*; *В інтернет-магазині Book24 можна за лічені хвилини замовити книгу «Зникнення Стефані Мейлер» у режимі онлайн і отримати її вже за декілька днів*.

Ще. На сайті видавництва «Ранок» прочитаємо пропозиції: *Книги для найменших*; *Книжки з наліпками*; *Книги для само-*

стійного читання. А також рубрики «Зміст книги», «Уривок з книги». На сайті видавництва Yakaboo є рубрики «Категорії книг», «Друковані книги», «Електронні книги». На сторінці відомого видавництва також прочитаємо: *Видавництво «Старого Лева» – українське видавництво, яке вже понад 20 років створює книги для всієї родини, історії на будь-який смак та вік*.

Сайт «Книгарні Є» пропонує нам *книги казок, книги-іграшки, книги за віком, книги-розглядалки, тематичні книги для дітей, екранізовані книги, книги з героями мультфільмів, психологічні книги для дітей*.

Отже, слово «книга» перемагає у видавничій та в торгово-економічній практиці.

А що у фразеології? Чимало серед прислів'їв висловів саме про книгу: *Книга вчить, як на світі жить; Книги читати – усе знати; Одна книга тисячі людей навчає*. Є і зі словом «книжка», але таких фразем значно менше: *Життя без книжок – небо без зірок; Книжка – маленьке віконце, а через нього увесь світ видно; Весела книжка – твоя радість*.

Неоднакова активність аналізованих слів за сферами вживання, про що засвідчив «Частотний словник» лінгвістичного порталу МОВА. Info. У поетичних текстах слово «книга» має 166 фіксацій, «книжка» – 62. За художніми прозовими творами побачимо інше співвідношення: відповідно 8570 / 11481; у публіцистиці ще інше: 5252 / 6150. Звичайно, ці відомості умовні, але вони засвідчують загалом у прозових текстах переважання у вживанні слова «книжка»; щодо поетизму «книга», то він має ознаки книжності, тобто слова писемної практики насамперед, слова з відтінком урочистості, офіційності.

Тож, після перегляду сайтів видавництв складається враження, що про слово «книжка» нібито призабули. Принаймні про художню літературу мали би говорити як про книжки, пор.: *The Village Україна підбиває літературні підсумки року й обирає найкращі художні* ***книжки****, що вийшли в Україні 2021 року*. Якщо зважатимемо на розміри видань, то книгами назвемо насамперед значні за обсягом видання. Наприклад, Біблія, Тріодь, Мінея, «Шевченківська енциклопедія» – книги. А в шкільному рюкзаку що? І книжки, і книги…

Отже, слова *книжка* і *книга* можуть функціонувати як взаємозамінні, крім випадків термінологізації. Спостерігаючи витіснення «книжки», зауважуємо, що ця лексема не має характерних для російської мовної практики ні розмовного відтінка (*Ефремов Т.Ф. Толковый словарь русского языка*), ні відтінка зменшувальне (*Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка*). Тому варто торувати дорогу в офіційних сферах життя української літературної мови слову *книжка*, ураховуючи, що існує кілька сталих сполук і з його відповідником.

Світлана Бибик

КОЖЕН, КОЖНИЙ

У сучасній українській літературній мові кодифіковані та поширені на практиці обидві форми означального займенника.

За «Словником української мови» в 11-ти т. (т. 4, с. 208) на першому місці слово «кожний», що означає:

1. Один з усіх, узятий окремо; будь-який з даного ряду; всякий. *Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це його мова* (Панас Мирний); *Українська пісня може Кожне серце полонить* (Максим Рильський); *Кожен кущик, горбок, долинка, кожна стежечка – все це було йому знайоме, промовляло до нього* (Михайло Коцюбинський). **Кожен раз**; **Кожного разу**; **На кожному (кожнім) кроці** див. крок: **У кожному (кожнім) разі**.

2. у знач. ім. *кожний, кожен, кожного*, чол. Будь-яка, всяка людина. *Такий він був тихий, звичайний, до кожного привітний* (Марко Вовчок); *Ми з Жабі не спали, а, пригорнувшись один до одного, мовчки думали кожен свою думку* (Олесь Досвітній).

Якщо погортаємо сторінки історичних граматик кінця 70-х років минулого століття, зокрема видання авторства С.П. Бевзенка, М.А. Жовтобрюха, В.В. Німчука, В.М. Русанівського та ін. знаних дослідників, то стане помітним те, що порядок цих загальновживаних займенників інший: на першому місці слово «кожен» приблизно з таким коментарем: «Сучасні українські «кожен, кожне, кожна» утворюються від основи кожд-, поширеної прикметниковим суфіксом -н- (ч- -ьн-), з наступним спрощенням групи приголосних ждн (ч- -жьд-ьн-) в жн»